

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ ҲИФЗИ ИҶТИМОИИ МАЪЮБОН

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2010, №12, қ. 1, мод. 834)

(Қонуни ҚТ аз 17.12.2020 № 1739)

Қонуни мазкур асосҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва ташкилии таъминоти ҳифзи иҷтимоии маъюбонро муайян намуда, ба онҳо имконияти баробари зиндагӣ ва ҳамгирой бо ҷомеа ро фароҳам меорад.

БОБИ 1.

МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода бурда мешаванд:

- маъюб – шахсест, ки дар натиҷаи нуқсҳои саломатӣ бо коҳиши устувори вазифаҳои организм аз беморӣ, ҷароҳат, иллати ҷисмонӣ ва ақлонӣ боиси маҳдуд шудани фаъолияти ҳаёти гардидааст ва ба ҳифзи иҷтимоӣ ниёз дорад;

- қўдаки маъюб - шахси маъюби то синни 18 - сола;

- маҳдудияти фаъолияти ҳаёти – пурра ё қисман гум шудани қобилият ё имконияти шахс ба худхизматрасонӣ, мустақилона ҳаракат ва муомила кардан, сарфаҳм рафтан, рафтори худро назорат намудан, таълим гирифтани ва ба фаъолияти меҳнатӣ машғул шудан;

- маъюбӣ – дараҷаи маҳдудияти фаъолияти ҳаётии инсон дар натиҷаи нуқсҳои саломатӣ бо коҳиши устувори вазифаҳои организм;

- ташхиси тиббӣ иҷтимоӣ - бо тартиби муқарраргардида муайян намудани эҳтиёҷоти шахси ташхисшаванда ба тадбирҳои ҳифзи иҷтимоӣ, аз ҷумла ба тавонбахшӣ дар асоси арзёбии маҳдудияти фаъолияти ҳаёти, ки дар натиҷаи коҳиши устувори вазифаҳои организм ба вучуд омадааст;

- тавонбахшии маъюбон – низоми ва раванди пурра ё қисман барқарорсозии қобилияти маъюбон ба фаъолияти маишӣ, ҷамъиятӣ ва касбӣ бо мақсади мутобиқати иҷтимоии маъюбон, ба даст овардани мустақилияти моддӣ ва ҳамгироии иҷтимоии онҳо бо ҷомеа;

- барномаи инфиродии тавонбахшии маъюб - маҷмӯи ҷорабиниҳои барои тавонбахшии маъюб самарабахш, ки аз шакли намудҳои алоҳида, ҳаҷм, мӯҳлат ва тартиби амалишавандаи тадбирҳои тиббӣ, касбӣ ва дигар ҷораҳои тавонбахшӣ иборатанд ва ба барқарорсозӣ, ҷуброни қобилияти маъюб барои иҷрои намудҳои муайяни фаъолият равона карда шудааст;

- ҷойҳои махсуси қорӣ барои бо қор таъминкунии маъюбон - ҷойҳои қорие, ки бо назардошти имконияти фардии маъюбон таҷҳизонида шудаанд;

- ҳифзи иҷтимоии маъюбон – низоми тадбирҳои аз ҷониби давлат кафолатдодашудаи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва ҳуқуқӣ, ки ба маъюбон ҷиҳати бартарафсозӣ ё ҷуброни маҳдудияти фаъолияти ҳаёти шароит муҳайё менамояд ва ба фароҳам овардани имконияти баробари иштироки онҳо бо дигар шаҳрвандон дар ҳаёти ҷомеа равона карда шудааст.

Моддаи 2. Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳифзи иҷтимоии маъюбон ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад. (ҚТ аз 17.12.2020 № 1739)

Моддаи 3. Принсипҳои ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон дар асоси принсипҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- қонуният, инсондӯстӣ, риояи ҳуқуқи инсон;

- кафолати сатҳи зарурии ҳифзи иҷтимоӣ, таъмини дастрасии тавонбахшии тиббӣ, иҷтимоӣ ва касбӣ;

- дастрасӣ ва баробарҳуқуқии маъюбон дар баробари дигар шаҳрвандон ба ҳифзи саломатӣ, таҳсил, истироҳату саёҳат ва интиҳоби озоди намудҳои фаъолият, аз ҷумла фаъолияти меҳнатӣ;

- ҳамкориҳои мақомоти давлатӣ бо иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва дигар ташкилотҳои, ки дар соҳаи ҷомеаи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии маъюбон фаъолият мекунанд;

- манъи таъбири (дискриминатсия) маъюбон.

Моддаи 4. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон

Ба салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон дохил мешаванд:

- муайян кардани самтҳои асосии сиёсати давлатӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон;

- қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон;

- қабули барномаи давлатии ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- тасдиқи Тартиби қорӣ намудани квотаи бо қор таъмин қардани маъҷубон;
- таъсиси Шӯрои ҳамоҳангсоз оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- дигар салоҳиятҳо тибқи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 5. Салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон

Ба салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дохил мешаванд:

- таҳияи лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон, аз ҷумла дар соҳаи ташҳиси тиббии иҷтимоӣ;
- ҳамоҳангсозии ташкилию методии фаъолияти мақомоти давлатӣ ва дигар ташкилотҳо оид ба масъалаҳои ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- тасдиқи Қоидаҳои гузаронидани ташҳиси тиббии иҷтимоӣ яқоя бо мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи тандурустӣ;
- гузаронидани ташҳиси тиббии иҷтимоӣ бо назардошти дараҷаи қоҳиши вазифаҳои организм ва маҳдудияти фаъолияти меҳнатӣ муайян қардани гурӯҳи маъҷубӣ, сабабҳо, давомнокӣ, вақти фарорасии маъҷубӣ ва дараҷаи гум қардани қобилияти қорӣ;
- қабули барномаҳои инфиродии тавонбаҳшии маъҷубон ва таъмини иҷрои онҳо;
- гузаронидани тадқиқоти илмӣ ва қорҳои таҷрибавию тарроҳӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- омӯзиш ва гузаронидани мониторинги сабабҳо, шароит ва ҳолати маъҷубӣ;
- ташкили тақмили ихтисоси қормандони соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон, аз ҷумла қормандони ташҳиси тиббии иҷтимоӣ ва мутахассисони таълими имову ишора;
- амалӣ намудани тадбирҳои хизматрасонии иҷтимоӣ ва кӯмаки иҷтимоии унвонӣ ба маъҷубон;
- ташкили маҳзани марказонидашудаи иттилооти баҳисобгирии маъҷубон;
- таъмини риояи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон.

Моддаи 6. Салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи тандурустӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон

Ба салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи тандурустӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дохил мешаванд:

- андешидани тадбирҳо дар самти ташаққули тарзи ҳаёти солим ва пешгирии маъҷубӣ;
- муайян қардани намунаи роҳхати гузаштан аз ташҳиси тиббии иҷтимоӣ, муоина (ташҳис) ва табобати маъҷубон;
- амалӣ намудани тавонбаҳшии тиббии маъҷубон тибқи барномаҳои инфиродии тавонбаҳшии маъҷубон;
- таъмини омӯзиши қасбӣ ва бозомӯзии мутахассисони соҳаи ташҳиси тиббии иҷтимоӣ;
- муайян қардани рӯйхати доруворӣ, маҳсулоти барои нигоҳубини маъҷубон аҳамияти тиббидошта, инчунин озукаворӣи ғизои солим барои кӯдакони маъҷуб.

Моддаи 7. Салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи маориф оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон

Ба салоҳияти мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи маориф оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дохил мешаванд:

- таъмини таҳсили роӣгон ба маъҷубон мутобиқи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон;
- таъмини омӯзиш, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисоси мутахассисони соҳаи хизматрасонии иҷтимоӣ ва тавонбаҳшии маъҷубон, аз ҷумла мутахассисони забони имову ишора ва ҳуруфоти маҳсус;
- таҳия ва тасдиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқие, ки фаъолияти таълимию маърифатии муассисаҳои маҳсуси таълимиро танзим намуда, таҳсили маъҷубонро таъмин меқунанд.

Моддаи 8. Салоҳияти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон

Ба салоҳияти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дохил мешаванд:

- қабули барномаҳои вилоятӣ, шаҳрӣ ва ноҳиявӣи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон, аз ҷумла хизматрасонии иҷтимоӣ, тавонбаҳшӣ ва шугли маъҷубон;
- таъсиси муассисаҳои давлатӣ оид ба хизматрасонии иҷтимоӣ ба маъҷубон;
- таъмини татбиқи барномаҳои тавонбаҳшии маъҷубон;
- ташкили расонидани кӯмақҳои ҳайрия ва инчунин кӯмаки унвонии иҷтимоӣ ба маъҷубон;
- андешидани чораҳои зарурӣ оид ба беҳтар намудани шароити манзилию маишӣ ва ҳифзи саломатии маъҷубон;
- ҳамоҳангсозии фаъолияти ташкилотҳои, ки дар соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дар вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо фаъолият меқунанд;
- таъсиси Шӯрои қамъиятӣ оид ба ҳамоҳангсозии масъалаҳои ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дар ҳудуди вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо.

Моддаи 9. Салоҳияти мақомоти худидорақунии шаҳрак ва деҳот оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон

Ба салоҳияти мақомоти худидорақунии шаҳрак ва деҳот оид ба ҳифзи иҷтимоии маъҷубон дохил мешаванд:

- мусоидат ба татбиқи барномаҳои ҳифзи иҷтимоии маъҷубон;
- ҷалби маблағҳои хайрия ба маъҷубон;
- расонидани хизматҳои иҷтимоӣ ва хайрия ба маъҷубон.

БОБИ 2.

ТАШХИСИ ТИББИЮ ИҶТИМОӢ

Моддаи 10. Ташхиси тиббию иҷтимоӣ

1. Маъҷубӣ, сабабҳо, давомнокӣ, вақти фарорасии он, дараҷаи гум кардани қобилияти қорӣ ва ба ҳифзи иҷтимоӣ эҳтиётманд будани шахс бо роҳи гузаронидани ташхиси тиббию иҷтимоӣ муқаррар карда мешавад.
2. Ташхиси тиббию иҷтимоӣ бо назардошти арзёбии умумии ҳолати организм дар асоси таҳлили нишондиҳандаҳои клиникӣ, функционалӣ, маишӣ, иҷтимоӣ, касбӣ, меҳнатӣ ва равонии шахси муоинашаванда амалӣ карда мешавад.
3. Бо назардошти дараҷаи коҳиши вазифаҳои организм ва маҳдудияти фаъолияти ҳаётӣ ба шахси маъҷуб эътирофгардида гуруҳи маъҷубӣ ва ба шахси то синни 18- сола категорияи «қўдаки маъҷуб» муқаррар карда мешавад.
4. Ташхиси тиббию иҷтимоиро мақомоти ваколатдори соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон анҷом медиҳад. Тартиби ташкил ва фаъолияти мақомоти ваколатдори ташхиси тиббию иҷтимоиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.
5. Тадқиқоти илмӣ, ташхиси тиббию иҷтимоӣ ва клиникӣ, таҳияи дастуралҳои методӣ оид ба масъалаҳои ташхиси тиббию иҷтимоии маъҷубон ва тавонбахшии онҳоро муассисаҳои тадқиқоти илмӣ мақомоти ваколатдори соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъҷубон анҷом медиҳанд.

БОБИ 3.

ТАВОНБАХШИИ МАЪЌУБОН

Моддаи 11. Тавонбахшии маъҷубон

1. Тавонбахшии маъҷубон мутобиқи барномаи инфиродӣ, ки дар асоси ҳулосаи мақомоти ваколатдори ташхиси тиббию иҷтимоӣ барои ҳар як маъҷуб муайян карда шудааст, амалӣ мегардад.
2. Тавонбахшии маъҷубон самтҳои зеринро дар бар мегирад:
 - тадбирҳои барқарорсозии тиббӣ, аз ҷумла бо усули ҷарроҳӣ, таъминоти воситаҳои техникӣ, протезию ортопедӣ ва табобати санаторию курортӣ;
 - роҳнамоии касбӣ, таълим ва таҳсил, мусоидат ба шуғл, мутобиқати истехсолӣ;
 - тавонбахшии иҷтимоию муҳитӣ, иҷтимоию омӯзгорӣ, иҷтимоию равоншиносӣ ва иҷтимоию фарҳангӣ, инчунин мутобиқати иҷтимоию маишӣ;
 - варзиш ва тадбирҳои тарбияи ҷисмонӣ ва солимгардонӣ.
3. Амалӣ намудани самтҳои асосии тавонбахшии маъҷубон аз воситаҳои техникӣ ва дигар воситаҳои тавонбахшӣ истифода бурдани маъҷубон, фароҳам овардани шароити зарурӣ барои маъҷубон дар истифодаи бемамониат аз иншоотҳо, биноҳои истиқоматӣ, муҳандисию нақлиётӣ ва инфрасохтори иҷтимоӣ, истифода аз воситаҳои алоқа ва иттилоот, инчунин таъмин намудани маъҷубон ва аъзои оилаи онҳоро бо иттилоот дар бораи масъалаҳои тавонбахшии маъҷубон пешбинӣ менамояд.

Моддаи 12. Барномаи инфиродии тавонбахшии маъҷуб

1. Барномаи инфиродии тавонбахшии маъҷуб ҳам татбиқи тадбирҳои тавонбахширо, ки ба маъҷуб аз ҳисоби бучети давлатӣ роӣгон пешниҳод мегарданд ва ҳам амалӣ намудани тадбирҳои тавонбахшиеро пешбинӣ менамояд, ки тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар пардохти онҳо ҳуди маъҷуб ё корфармоёне, ки бо айби онҳо ба шахс осеби меҳнатӣ расонида шудааст ё бемории касбӣ фаро расидааст, иштирок мекунад.
2. Иҷрои барномаи инфиродии тавонбахшии маъҷуб барои мақомоти дахлдори ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, қорхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо новобаста ба шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликиятшон (минбаъд - ташкилотҳо) ва шахсони воқеӣ ҳатмӣ мебошад.
3. Барномаи инфиродии тавонбахшӣ барои маъҷуб хусусияти тавсиявӣ дошта, ӯ ҳақ дорад, ки аз ин ё он намуд, шакл ва андозаи тадбирҳои тавонбахшӣ, инчунин умуман аз татбиқи барнома даст кашад. Маъҷуб ҳуқуқ дорад, ки масъалаи бо воситаи мушаххаси техникаи тавонбахшӣ ё намуди тавонбахшӣ, аз қабилӣ аробача-қурсии паҳлӯдор, воситаҳои протезию ортопедӣ, маводи ҷопӣ бо ҳуруфи маҳсус, асбоби шунавоӣ, таҷҳизоти огоҳкунанда, маводи видеоии дорои сатри равон ё тарҷумаи имову ишора ва дигар воситаҳои ба ин монанд таъмин намудани худро мустақилона ҳал кунад.
4. Агар воситаи техникӣ ё хизматрасонии тавонбахшии дар барномаи инфиродии тавонбахшӣ муқарраргардида ба маъҷуб пешниҳод карда нашаванд ё ҳуди маъҷуб ин воситаро аз ҳисоби маблағи худ дастрас ё ҳаққи хизматрасониро пардохта бошад, ба ӯ арзиши воситаи техникаи тавонбахшӣ ва ҳаққи хизматҳое, ки мебоист ба маъҷуб расонида мешуданд, тибқи тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда мешавад.

5. Дар ҳолати аз барномаи инфиродии тавонбахшӣ пурра ё қисман даст кашидани маъюб (ва ё шахсе, ки манфиати ӯро намояндагӣ менамояд) мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва дехот, ташкилотҳо аз иҷрои барнома озод мегарданд ва ин ба маъюб ҳуқуқи гирифтани ҷубронпулиро ба андозаи арзиши чорабиниҳои тавонбахшии ройгон намендхад.

Моддаи 13. Воситаҳои техникий тавонбахшии маъюбон

1. Воситаҳои техникий тавонбахшии маъюбон аз асбобу олати махсусе иборатанд, ки барои ҷуброн ё баргарафасозии нуқсонҳо ва маҳдудиятҳои фаъолияти ҳаётии маъюбон истифода бурда мешаванд.

2. Воситаҳои техникий тавонбахшии маъюбон инҳоянд:

- воситаҳо барои ҳаракат;
- воситаҳои махсус барои худхизматрасонӣ;
- воситаҳои махсус барои нигоҳубин;
- воситаҳои махсус барои роҳнамоӣ, муошират ва табодули ахбор;
- воситаҳои махсус барои таълим (аз қабилӣ адабиёт барои нобиноён) ва барои машғул шудан бо фаъолияти меҳнатӣ;
- маснуоти протезӣ (аз қабилӣ маснуоти протезию ортопедӣ, пойафзоли ортопедӣ ва либосҳои махсус, протезҳои чашм ва асбобҳои шунавоӣ);
- таҷҳизоти махсуси варзишӣ ва машқ, асбобҳои варзишӣ.

3. Зарурати ба маъюб пешниҳод намудани воситаҳои техникий тавонбахшии, ки маҳдудияти устувори фаъолияти ҳаётии маъюбро ҷуброн ё баргараф мекунанд, аз рӯи нишондиҳандаҳои тиббӣ муайян карда мешавад.

4. Бо воситаҳои техникий тавонбахшӣ таъмин кардани маъюб аз рӯи нишондиҳандаҳои мувофиқат ва номувофиқатии тиббӣ аз ҷониби мақомоти ваколатдори соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон амалӣ карда мешавад.

5. Нишондиҳандаҳои мувофиқат ва номувофиқатии тиббӣ дар асоси арзёбии коҳиши устувори вазифаҳои организм бар асари беморӣ, чароҳат, иллати ҷисмонӣ ва ақлонӣ муқаррар карда мешаванд.

6. Воситаҳои техникий тавонбахшӣ, ки тибқи барномаи инфиродии тавонбахшӣ пешбинӣ гардидаанд, аз ҳисоби маблағҳои буҷети давлатӣ ё суғуртаи иҷтимоӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои истифодаи ройгон ба маъюб дода мешаванд.

Моддаи 14. Манбаъҳои маблағгузории тадбирҳои тавонбахшӣ, воситаҳои техникий ва хизматрасониҳо ба маъюбон

1. Манбаъҳои маблағгузории тадбирҳои тавонбахшӣ, воситаҳои техникий ва хизматрасониҳо, ки ба маъюбон пешниҳод мегарданд, маблағҳои буҷети давлатӣ ва инчунин маблағҳои корфармоёне мебошанд, ки бо айби онҳо шахс осеби меҳнатӣ гирифтааст ё гирифтори бемории касбӣ шудааст.

2. Маблағҳои иловагӣ барои маблағгузории хароҷоти тадбирҳои тавонбахшӣ, воситаҳои техникий ва хизматрасониҳо, ки ба маъюбон пешниҳод мегарданд, метавонанд дигар манбаъҳои бошанд, ки қонунгузорӣ манъ накардааст.

3. Имтиёзу қафолатҳое, ки барои маъюбон мувофиқи Қонуни мазкур пешбинӣ шудаанд, метавонанд дар шакли пулӣ ва ё қўмаки иҷтимоии унвонӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда шаванд.

БОБИ 4.

ТАЪМИНИ ФАЪОЛИЯТИ ҲАЁТИИ МАЪЮБОН

Моддаи 15. Ёриҳои тиббӣ ба маъюбон

Ба маъюбон дар муассисаҳои давлатии тиббию иҷтимоӣ ба таври ройгон ё имтиёзнок бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ёриҳои тиббӣ расонида мешавад.

Моддаи 16. Табобати санаторию курортҳои маъюбон

1. Маъюбон дар асоси ҳуҷҷати ташхиси тиббию иҷтимоӣ ба табобати ройгон ва ё имтиёзноки санаторию курортӣ, бенавбат гирифтани роҳхат ва рафтуомади ройгон ба маҳалли табобат бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

2. Ба маъюбоне, ки қор намекунанд, аз ҷумла ба маъюбони дар муассисаҳои будубоши доимӣ (стационарӣ) истиқоматдошта, барои табобати санаторию курортӣ аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатии соҳаи ҳифзи иҷтимоии маъюбон ё аз ҷониби ташкилотҳое, ки ба онҳо зарари расонидаро талофӣ мекунанд, роҳхати ройгон дода мешавад.

3. Маъюбоне, ки қор мекунанд, ҳуқуқ доранд роҳхати табобати санаторию курортиро аз ҷои қорашон ройгон ё бо пардохти 50 фоизи арзиши он гиранд.

Моддаи 17. Муҳайё намудани шароити таҳсил ва касбомӯзӣ ба маъюбон

1. Давлат бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба маъюбон муҳайё намудани шароити заруриро барои таҳсил ва касбомӯзӣ қафолат медиҳад.

2. Давлат тибқи барномаи инфиродии тавонбахшӣ ба маъюбон таълиму тарбияи ройгонро дар муассисаҳои томақтабӣ, таҳсилоти умумӣ, ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ, олии касбӣ, таҳсилоти касбии баъд аз

муассисаи олии касбӣ, таҳсилоти иловагӣ ва махсус дар муассисаҳои давлатии таҳсилоти умумӣ ва махсус таъмин менамояд.

Моддаи 18. Тарбияи томактабии кӯдакони маъюб

1. Бо мақсади фароҳам овардани имконияти бештар барои тарбияи томактабии кӯдакони маъюб ва ба онҳо расонидани кӯмаки зарурии тавонбахшӣ дар муассисаҳои кӯдаконаи томактабии умумӣ барои будубоши кӯдакони маъюб шароит муҳайё карда мешавад.

2. Ба кӯдакони маъюбе, ки вазъи саломатиашон барои гирифтани тарбия дар муассисаҳои томактабии умумӣ имконият намедихад, муассисаҳои махсуси томактабӣ таъсис дода мешаванд.

Моддаи 19. Таҳсилоти умумии кӯдакони маъюб

Кӯдакони маъюб дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, ки ҳангоми зарурат бо воситаҳои махсуси техникаӣ таҷҳизонида мешаванд ва инчунин дар муассисаҳои махсуси таълимӣ тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳсилоти умумӣ мегиранд.

Моддаи 20. Тарбия ва таълими кӯдакони маъюб дар хона

1. Дар сурати мавҷуд набудани имконияти тарбия ва таълими кӯдакони маъюб дар муассисаҳои таълимӣ, тарбия ва таълими онҳо бо назардошти хоҳиши падару модарашон (шахсоне, ки онҳоро иваз мекунад) дар хона ба роҳ монда мешавад.

2. Муассисаҳои таълимию тарбиявӣ дахлдор ба падару модар (шахсоне, ки онҳоро иваз мекунад) барои тарбия ва таълими кӯдакони маъюб дар хона кӯмак мерасонанд.

Моддаи 21. Тарбияи берунамактабии кӯдакони маъюб

Бо мақсади инкишофи ҳамаҷониба ва муносиби кӯдакони маъюб, дар рӯҳи ҷаҳоншиносӣ ва ҷамъиятӣ, майлу рағбат ба меҳнат, илму техника, санъат ва варзиш тарбия намудани онҳо мақомоти маориф ва дигар мақомоти давлатӣ вазирадоранд, ки тарбияи берунамактабиро бо муҳайё намудани шароити мусоид барои кӯдакони маъюб дастрас гардонанд.

Моддаи 22. Тарбия ва таълими кӯдакони маъюб дар муассисаҳои будубоши доимӣ (статсионарӣ)

Тарбия ва таълими кӯдакони маъюби дар муассисаҳои будубоши доимӣ (статсионарӣ) истиқоматдошта аз тарафи муассисаҳои мазкур пайваста дар алоқамандӣ бо мутобикқунии шароити иҷтимоию маишӣ ва меҳнатӣ таъмин карда мешавад.

Моддаи 23. Таҳсилоти касбии маъюбон

1. Таҳсилоти касбии маъюбон (ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ, олии касбӣ, таҳсилоти касбии баъд аз муассисаи олии касбӣ) дар муассисаҳои таълимии умумӣ амалӣ гардонида мешавад. Барои маъюбоне, ки ба шароити махсуси таҳсилоти касбӣ эҳтиёҷ доранд, муассисаҳои махсуси таълимии касбии шаклу намудҳои гуногун ё дар муассисаҳои умумии таълимии касбӣ шароити мувофиқ фароҳам оварда мешавад.

2. Маъюбони гурӯҳҳои I ва II, ки ба онҳо аз рӯи ҳуҷҷаҳои ташхиси тиббӣ иҷтимоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ ва олии касбӣ таҳсил намудан манъ карда нашудааст, ба муассисаҳои мазкур бидуни озмун бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул карда мешаванд.

3. Тайёрии касбӣ ва таҳсилоти касбии маъюбон дар муассисаҳои махсуси таълимии касбии маъюбон мутобики стандартҳои давлатии таълимӣ, дар асоси барномаҳои таълимие, ки барои омӯзонидани маъюбон мувофиқ гардонида шудаанд, сурат мегирад.

4. Қоидаҳои қабули маъюбон ба муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ, миёнаи касбӣ ва олии касбӣ ва тартиби маблағгузорию онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 24. Забони имову ишора

1. Давлат забони имову ишораро ба маъюбон ҳамчун воситаи муоширати байни шахсон эътироф мекунад.

2. Вазъи ҳуқуқӣ ва доираи истифодаи забони имову ишораро санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамоянд.

Моддаи 25. Таъмини дастрасии бемамониати маъюбон ба иншооти инфрасохторӣ ва воситаҳои нақлиёт

1. Мақомоти ҳокимияти давлатӣ, худидорақунии шаҳрак ва деҳот, дигар ташкилотҳо барои дастрасии бемамониати маъюбон (инчунин маъюбоне, ки аз аробаҷаҳои маъюбӣ истифода мебаранд) ба иншооти иҷтимоии инфрасохторӣ (истіқоматӣ, ҷамъиятӣ, биноҳои истехсолӣ, иншооти варзишӣ, мавзёҳои истироҳатӣ, муассисаҳои маданияту маърифатӣ ва дигар иншооту муассисаҳо), инчунин барои истифодаи бемамониат аз нақлиёти роҳи оҳан, ҳавой, нақлиёти автомобилии байнишаҳрӣ ва ҳамаи намудҳои нақлиёти мусофирбарии шаҳрӣ ва наздишаҳрӣ, воситаҳои алоқа ва иттилоотӣ шароит фароҳам меоранд.

2. Лоихақашӣ ва сохтмони шаҳрҳо, дигар маҳалҳои аҳолинишин, ташкили минтақаҳои истиқоматӣ ва истироҳатӣ, таҳияи лоихаҳои нави сохтмон ва азнавсозии биноҳо, иншоот ва маҷмааи онҳо бе мутобик гардониданашон барои дастрасӣ ва истифодабарии маъюбон иҷозат дода намешавад.

3. Маблагузории харочоти фароҳам овардани шароит барои дастрасии бемамониати маъюбон ба иншооти инфрасохтори муҳандисӣ, нақлиётӣ ва иҷтимоӣ, инчунин барои истифодаи бемамониат аз нақлиёти роҳи оҳан, нақлиёти ҳавоӣ ва ҳамаи намудҳои нақлиёти мусофирбари шаҳрӣ, ноҳиявӣ ва байниноҳиявӣ, воситаҳои алоқа ва иттилоотӣ аз ҳисоби соҳибмулкони иншооти мазкур амалӣ карда мешавад.

4. Бо мақсади фароҳам овардани шароити мусоид ба маъюбон ташкилотҳое, ки талаботи аҳолиро ба хизматрасонии нақлиётӣ таъмин менамоянд, ӯҳдадоранд, ки истгоҳҳо, фурдгоҳҳо ва дигар иншоот, инчунин воситаҳои нақлиётшанро бо таҷҳизоти махсус муччаҳаз гардонанд, то ин ки маъюбон имконияти истифодаи бемамониатро аз ин иншооту воситаҳо дошта бошанд.

Моддаи 26. Таъмини шугли маъюбон

1. Ба маъюбон тавассути баргузор намудани чорабиниҳои махсуси зерин, ки дараҷаи рақобатпазирии онҳоро дар бозори меҳнат баланд мебардоранд, кафолати шугли меҳнатӣ дода мешавад:

- дар ташкилотҳо новобаста ба шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликиятшан квотаҳо барои ба кор қабул намудани маъюбон ва ҳадди ақалли теъдоди ҷойҳои махсуси корӣ барои онҳо муқаррар карда мешаванд;
- ҳавасмандгардонии ташкилотҳо барои таъсис додани ҷойҳои иловагии корӣ (аз ҷумла ҷойҳои махсуси корӣ) ҷиҳати ба кор таъминкунии маъюбон;
- фароҳам овардани шароити меҳнати мутобиқ ба барномаҳои инфиродии тавонбахшии маъюбон;
- фароҳам овардани шароити мусоид барои фаъолияти соҳибкории маъюбон;
- ташкил намудани омӯзиши касбҳои нав барои маъюбон.

2. Дар ташкилотҳо новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва моликиятшан ҳангоми на камтар аз 20 нафар будани шумораи кормандони онҳо ба андозаи на камтар аз панҷ фоиз аз шумораи умумии кормандон ба маъюбон барои ба кор қабул кардан квота муқаррар карда мешавад.

3. Ҳадди ақалли теъдоди ҷойҳои махсуси корӣ барои ба кор таъмин кардани маъюбон ба ҳар як ташкилот дар доираи квотаи муқарраргардидаи ба кор қабул намудани маъюбон муайян карда мешавад.

4. Барои ташкилотҳое, ки маъюбонро ба кор таъмин мекунанд, мутобики қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон андозбандии имтиёзнок муқаррар карда мешавад.

Моддаи 27. Ҳуқуқҳои маъюбон дар муносибатҳои меҳнатӣ

1. Барои маъюбоне, ки кор мекунанд, аз ҷониби корфармоёни онҳо мутобиқ ба барномаи инфиродии тавонбахшии маъюбон шароити зарурии меҳнат фароҳам оварда мешавад.

2. Имтиёзҳои иловагии маъюбон вобаста ба давомнокии кӯтоҳи вақти корӣ, руҳсатиҳои иловагӣ, инчунин дигар кафолатҳо дар муносибатҳои меҳнатӣ тибқи Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои меъриӣ ҳуқуқӣ ба танзим дароварда мешаванд.

Моддаи 28. Нигоҳ доштани манзили истиқоматии маъюбе, ки дар муассисаи будубоши доимии (стационарии) хизматрасонии иҷтимоӣ қарор дорад

1. Дар давоми мӯҳлати муайяннамудаи барномаи инфиродии тавонбахшӣ, ки маъюб дар муассисаи будубоши доимии (стационарии) хизматрасонии иҷтимоӣ қарор дорад, манзили истиқоматии аз фонди манзили давлатӣ ба ӯ ҷудо кардашуда нигоҳ дошта мешавад.

2. Баъди гузаштани ин мӯҳлат, агар маъюб дар манзили истиқоматии давлатии ба ӯ ҷудо кардашуда мустақилона зиндагӣ карда натавонад, манзили истиқоматии мазкур бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дигар маъюби мӯҳтоҷи манзил дода мешавад.

Моддаи 29. Ҳуқуқи маъюбон ба таъминоти иҷтимоӣ

1. Маъюбон ба гирифтани нафақа, кӯмакпулӣ ва хизматрасонии иҷтимоӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

2. Маъюбоне, ки кор мекунанд, новобаста ба гирифтани нафақа ба тамоми намудҳои кӯмакпулӣ аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ, аз ҷумла ба кӯмакпулӣ барои корношоямии муваққатӣ ҳуқуқ доранд.

3. Маъюбон бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рафтуомади ройгон ӯ имтиёзнок ба ҷои табобат вобаста ба протезмонӣ ва тавонбахшӣ ҳуқуқ доранд.

4. Ба оилаҳое, ки ду ва зиёда маъюб доранд, инчунин ба падар ӯ модари танҳои маъюб, ки кӯдаки маъюбро тарбия мекунанд, бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ӯриҳои иловагии иҷтимоӣ расонида мешавад.

Моддаи 30. Имтиёзҳои маъюбон барои истифода аз нақлиёт (ҚҶТ аз 17.12.2020 № 1739)

1. Маъюбон ҳуқуқ доранд бо пешниҳоди шаҳодатнома аз нақлиёти ҷамъиятии шаҳрӣ, наздишаҳрӣ, байнишаҳрӣ ва ноҳиявӣ (ба истиснои таксӣ) ба таври ройгон ва аз нақлиёти роҳи оҳан ва ҳавоӣ ба таври имтиёзнок истифода намоянд.

2. Харочоти ташкилотҳои нақлиёти мусофирбар барои ҳамлу нақли маъюбон дар шаҳр, назди шаҳр ва ноҳия аз ҳисоби бучети маҳаллӣ пардохт карда мешавад.

3. Харочот барои ҳамлу нақл дар нақлиёти роҳи оҳан, ҳавоӣ ва дар хатсайри байнишаҳрии автомобилӣ аз ҳисоби бучети ҷумҳуриявӣ пардохт карда мешавад.

4. Тартиби пушонидани харочот барои истифодаи ройгон аз хизматрасонии нақлиётиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд (ҚҶТ аз 17.12.2020 № 1739).

Моддаи 31. Имтиёзҳои маъҷубон барои пардохти ҳаққи манзили истиқоматӣ, хизматрасонии коммуналӣ ва андозҳо

1. Маъҷубон ба имтиёзҳо, аз ҷумла андозбандии имтиёзноки бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

2. Маъҷубони гурӯҳҳои I ва II ҳуқуқи пардохти имтиёзноки ҳаққи манзили истиқоматӣ, хизматрасонии коммуналӣ (ба ғайр аз қувваи барқ, газ ва табиӣ) ва телефон, инчунин имтиёзи ба моликияти шахсӣ харидани хонаи давлатии истиқоматиашро дар ҳаҷми 50 фоиз ва ҳуқуқи бенавбат ва роӣгон гузаронидани хатти телефон, барқ, газ ва оби нӯшокиро доранд.

3. Мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, дигар ташкилотҳо дар доираи салоҳияти худ тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд ба маъҷубон барои пардохти ҳаққи манзили истиқоматӣ, хизматрасонии коммуналӣ, андозҳои маҳаллӣ ва дигар пардохтҳои имтиёзҳои иловагӣ муқаррар намојанд.

БОБИ 5.

ИТТИҲОДИЯҲОИ ҶАМЪИЯТИИ МАЪЌУБОН

Моддаи 32. Ҳуқуқи маъҷубон ба таъсиси иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ

1. Маъҷубон бо мақсади хифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии худ, таъмини имконияти баробар бо шахрвандони дигар метавонанд иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ таъсис диҳанд, ба узвияти онҳо шомил гарданд, инчунин бемамониат аз узвияти иттиҳодияҳои мазкур бароянд.

2. Тартиби таъсис ва фаъолияти иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъҷубон мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

3. Давлат барои фаъолияти иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъҷубон мусоидат менамојанд.

4. Ба моликияти иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъҷубон метавонанд корхонаҳо, муассисаҳо, дигар ташкилотҳо, бинову иншоот, таҷҳизот, нақлиёт, манзил, арзишҳои зеҳнӣ, воситаҳои пулӣ, сахмияҳо ва дигар қоғазҳои қиматнок, инчунин дигар намудҳои моликият мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон тааллуқ дошта бошанд.

5. Иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъҷубон ва ташкилотҳои онҳо тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон аз андозбандии имтиёзноки ва афзалиятҳои истифода мебаранд.

Моддаи 33. Иштироки иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъҷубон дар ҳалли масъалаҳои ба маъҷубон дахлдошта

1. Иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъҷубон метавонанд дар ҳалли масъалаҳои ба маъҷубон дахлдошта иштирок намојанд.

2. Мақомоти давлатӣ, инчунин дигар ташкилотҳои вазирадоранд намојандагони иттиҳодияҳои ҷамъиятии маъҷубонро дар тайёр ва қабул намудани қарорҳои ба манфиати маъҷубон дахлдошта ҷалб намојанд.

БОБИ 6.

МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 34. Ҷавобгарӣ барои вайрон кардани Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки Қонуни мазкурро вайрон мекунад, тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 35. Дар бораи аз эътибор соқит донистани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимояи иҷтимоии маъҷубон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон»

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24 декабри соли 1991 «Дар бораи ҳимояи иҷтимоии маъҷубон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» (Аҳбори Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1992, №3, мод. 32; с. 1994, №2, мод. 50; Аҳбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1995, №22, мод. 261; с. 2004, №2, мод. 40; с. 2005, №3, мод. 132; с.2008, №1, қ.2, мод.23) аз эътибор соқит дониста шавад.

Моддаи 36. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

**Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Эмомалӣ РАҲМОН

ш. Душанбе
29 декабри соли 2010,
№ 675